

АЛГОРИТМ РОЗПІЗНАВАННЯ ФРАГМЕНТІВ ЗОРЯНОГО НЕБА

Національний авіаційний університет

Запропоновано алгоритм розпізнавання фрагментів зоряного неба повзучим вікном (одиничним та широкоформатним) для визначення частини космічного простору, зображеного на знімку

Вступ

Зоряні датчики (ЗД) все більше застосовуються для високоточного визначення орієнтації космічних апаратів (КА). Сучасні системи орієнтації та навігації з використанням ЗД дозволяють здійснювати тривісну орієнтацію КА на основі алгоритмів розпізнавання сегментів зоряного неба [1].

Зоряні датчики використовують в якості фотоприймача ПЗЗ-матрицю та визначають орієнтацію шляхом порівняння зоряних величин зірок, які зображені на сегменті зоряного неба із зоряним каталогом, який зберігається в пам'яті бортового комп'ютера [2]. Зоряні каталоги містять таку інформацію як: назва зірки; галактична довгота зірки; галактична широта зірки; видима зоряна величина; абсолютна зоряна величина; відстань у світлових роках [3,4]. Кожний зоряний каталог описує зірки з певним діапазоном яскравості.

Постановка проблеми

Важливе місце у створенні перспективних систем орієнтації в космічному просторі відводиться розробці швидкодіючих алгоритмів визначення орієнтації КА з використанням методів ідентифікації сегментів зоряного неба.

Для розпізнавання фрагментів зоряного неба розміром $m \times n$ пікселів необхідно розробити алгоритм, який дозволить виявляти зорі та отримувати їхнє значення яскравості для визначення зоряної величини. Розпізнавання виконується двома видами вікон: розміром 2×2 та 20×20 пікселів. Сканування фрагмента відбувається вікном розміром 2×2 пікселів, яке виявляє зірки, та вікном розміром 20×20 пікселів, яке виявляє зірки-об'єкти. Після того як буде знайдено зірку-об'єкт, можна буде визначити її яскравість, а разом з тим і зоряну величину.

Роботу алгоритму промодельовати за допомогою прикладної програми.

Математична модель

Аналіз зображення виконується повзучими вікнами: одиничним вікном (розміром 2×2 пікселів), розміри якого повністю дозволяють проглянути знімок, та широкоформатним (розміром 20×20 пікселів), під час сканування яким, можуть траплятися випадки, коли його розміри не дозволяють повністю пройти зображення [5]. Це пов'язано з тим, що розмір фрагмента не завжди кратний 20, тому, в такому випадку, необхідно використовувати вікна для крайового аналізу. Для зображення розміром $m \times n$ пікселів розмір крайових вікон буде наступним:

- для правого краю зображення – $X \times 20$ пікселів, де X – ширина крайового вікна; $X = m \bmod 20$ пікселів.
- для нижнього краю зображення – $20 \times Y$ пікселів, де Y – висота крайового вікна; $Y = n \bmod 20$ пікселів.

Сітку розмітки зображення широкоформатними вікнами подано на рис. 1.

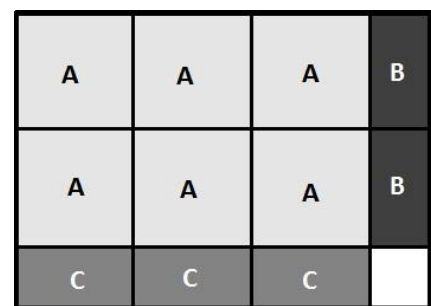

Рис. 1 Сітка сканування зображення розміром $m \times n$ пікселів широкоформатними вікнами: А – вікно розміром 20×20 пікселів, В – вікно розміром $X \times 20$ пікселів, С – вікно розміром $20 \times Y$ пікселів.

Щоб виявити зірки, які належать до вмонтованого навігаційного каталогу ЗД, необхідно задати поріг яскравості зірок. Після цього відбувається сканування зображення одиничним вікном, під час якого виконується порівняння яскравості пікселів, які перебувають в полі зору вікна, із заданим порогом яскравості.

Координати тих вікон, в яких буде більше двох пікселів із заданого діапазону (три або чотири), записуються до пам'яті для вказівки на зірку.

Порівняння яскравості пікселя із пороговим значенням виконується за допомогою граничних структур, які можуть налаштовуватися на виконання будь-якої операції порівняння.

Формування зірок-об'єктів відбувається скануванням за допомогою широкоформатного вікна (як повнорозмірним вікном, так і крайовими вікнами). Якщо кількість зірок (сформованих одиничним вікном), які потрапили до широкоформатного вікна буде більше чотирнадцяти, то таке вікно слугуватиме вказівником на наявність шуканої зірки. Координати такого вікна дозволять сформувати зірку-об'єкта та визначити її яскравість, яка зберігається в ПЗЗ-матриці ЗД.

Знайшовши яскравість зірки, можна знайти її зоряну величину. Зоряна величина – це безрозмірна числова характеристика яскравості об'єкта, яка характеризує кількість квантів світла, які дійшли від світила до фотоприймача [6]. Вона визначається за формулою [7]:

$$m = -2,512 \lg I + C,$$

де I – яскравість зірки, C – константа, яка залежить від вибору базової точки шкали, 2,512 – коефіцієнт Погсона.

P_0	P_1	P_2	...	...	...	P_{m-1}
P_m	P_{m+1}	...	...	...	...	P_{2m-1}
...	...	...	...	...	...	...
...	...	...	...	...	...	...
$P_{m(n-1)}$	$P_{m(n-1)+1}$	...	...	...	...	P_{mn-1}

Рис. 2 Піксельний набір зображення

Подальша робота алгоритму полягає у формуванні набору зірок за допомогою одиничного вікна, в кутах якого міститься піксель з масиву $Picture$. Індекси пікселів можна визначити у такий спосіб: припустимо що ми маємо деяку змінну $index$, яка визначає індекс пікселя для аналізу одиничним вікном. Тоді індекси пікселів для кутів одиничного вікна будуть такими:

- для лівого верхнього кута – $index$;
- для правого верхнього кута – $index+1$;
- для лівого нижнього кута – $index+m$;
- для правого нижнього кута – $index+m+1$.

Сканування зображення вікном відбувається по горизонталі, тому, підчас ітеративного

Опис алгоритму

Більшість алгоритмів розпізнавання сегмента зоряного неба використовують прямі методи пошуку [9–16], в яких порівнюються зоряні величини із зоряним каталогом. Переважна більшість цих алгоритмів не мають достатньої швидкодії, що ускладнює їх практичне використання. Ідентифікація сегментів зоряного неба вимагає високої швидкодії програмних процедур та економного використання оперативної пам'яті процесора. Для створення ефективного алгоритму необхідно використовувати найбільш інформативні ознаки. В якості таких ознак будуть виступати координати широкоформатного вікна, відносно яких можна визначити зірку та її атрибути.

Алгоритм організовано наступним чином: спершу зображення завантажується в оперативну пам'ять, потім отримуємо масив пікселів і скануємо його одиничним та широкоформатними вікнами. Масив пікселів зображення розміром $m \times n$ пікселів (рис. 2) формується у такий спосіб: $Picture[] = \{p_0, p_1, p_2, \dots, p_{m-1}, p_m, p_{m+1}, \dots, p_{2m-1}, p_{2m}, p_{2m+1}, \dots, p_{3m-1}, p_{3m}, p_{3m+1}, \dots, p_{m(n-1)}, p_{m(n-1)+1}, \dots, p_{mn-1}\}$, де $Picture[]$ – масив пікселів зображення, p_i – i -й піксель зображення, $i = 0 - (mn-1)$.

перебору масиву, для переміщення вікна на нову позицію, необхідно значення змінної $index$ збільшити на одиницю. Перехід вікна на новий рядок зображення виконується тоді, коли координата значення правого кута по осі абсцис буде рівна m . В такому разі необхідно виконати додатковий інкремент змінної $index$, щоб уникнути хибного аналізу неіснуючого квартету пікселів, таких як наприклад $\{p_{m-1}, p_m, p_{2m-1}, p_{2m}\}$ (див. рис. 3).

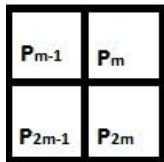

Рис. 3 Неіснуючі пікселі

Фактично ці пікселі існують в масиві, але вони не розташовані на одній горизонтальній прямій зображення. Якщо ми б виконали аналіз такого вікна, то могли б отримати хибні дані.

Набір пікселів, які задовольняють умову формування зірки зберігаються як початкові координати одиничного вікна зі статусом зірки.

Сформувавши набір координат таких вікон, переходимо до аналізу зображення широкоформатним вікном. Цей аналіз ділиться на три етапи:

I. Аналіз зображення вікном розміром 20×20 пікселів;

II. Аналіз зображення вікном розміром $X \times 20$ пікселів;

III. Аналіз зображення вікном розміром $20 \times Y$ пікселів.

Аналіз широкоформатним вікном подібний до аналізу одиничним вікном. Відмінність лише в тому, що в цьому випадку ми будемо аналізувати не пікселі, а одиничні вікна. При чому, якщо кількість одиничних вікон, які мають статус зірки, більше 14, то координати розташування такого вікна записуються до пам'яті комп'ютера як вказівник на місце розташування зірки-об'єкта.

Аналіз широкоформатним вікном відбувається у таких спосіб (розглянемо випадок вікна розміром 20×20 пікселів):

- визначаємо позицію вікна відносно зображення. Ця позиція буде задавати позицію з якої відбувається аналіз тих одиничних вікон, які потрапили до широкоформатного вікна:

$$offset = j + i * (m - 1),$$

де $offset$ – позиціювання вікна, $j = 0 \div m - (m \bmod 20)$ – переміщення по горизонталі зображення, $i = 0 \div n - (n \bmod 20)$ – переміщення по вертикалі зображення, m та n – ширина та висота зображення відповідно;

- знаходимо всі зірки, які потрапили в вікно з позицією $offset$ та перевіряємо їх статус. Індекс, який буде ідентифікувати зірку буде визначатися як $position = k + s * (m - 1) + offset$, де $position$ – ін.

декс одиничного вікна із масиву зірок, $k = s = 0 \div 19$.

Пошук зірки-об'єкта виконується наступним чином: шукаємо перше широкоформатне вікно. Потім, ітеративно, виконуємо пошук найбільш віддаленого вікна по вертикалі вниз, шлях до якого можна прокласти через ряд вікон, які слідуєть одне за одним нерозривно (рис.4).

Як правило, на фрагменті, зірки мають форму кола, тому ми повинні побудувати квадрат у який буде вписано коло. Розмір квадрата буде рівний кількості вікон від вікна А до вікна В (в нашому випадку чотири). Тепер необхідно знайти всі існуючі широкоформатні вікна в околі вікна В, а саме, ми віддаляємося на чотири вікна праворуч та ліворуч від вікна В, щоб визначити наявність широкоформатних вікон нижньої грані квадрата (рис. 5).

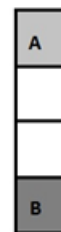

Рис. 4 Пошук найвіддаленішого вікна: А – вікно, від якого виконується пошук, В – найвіддаленіше вікно від вікна А.

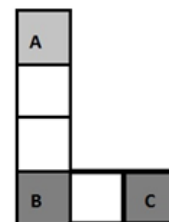

Рис. 5 Існуючі широкоформатні вікна нижньої грані в околі вікна В.

З рис. 5 видно, що ми знайшли три вікна нижньої грані, але квадрат має складатися з чотирьох широкоформатних вікон, тому для того, щоб не пропустити можливі наявні вікна в середині квадрату ми додаємо по одному уявному вікну з кожного краю нижньої грані (рис. 6).

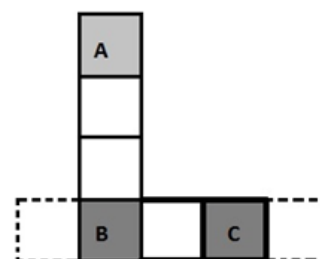

Рис. 6 Уявні вікна нижньої грані

Тепер лишилося лише пройти шлях від нижньої грані до верхньої грані та знайти всі існуючі широкоформатні вікна. В результаті аналізу отримаємо набір споріднених вікон, які будуть описувати зірку-об'єкт (рис. 7).

Узагальнену схему алгоритму подано на рис. 8.

Для моделювання роботи алгоритму було створено програму. Ця програма дозволяє формувати звіти про аналіз зображення в табличному вигляді та піддавати обробці засобами *MS Excel*.

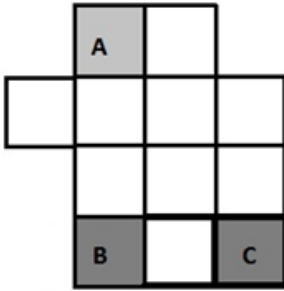

Рис. 7 Знайдені споріднені вікна, які описують об'єкт-зірку

Під час розробки програмної моделі алгоритму було враховано спосіб доступу до значення яскравості, яка зберігається в ПЗЗ-матриці зоряного датчика. Для того, щоб відтворити умови доступу до ПЗЗ-матриці, в код програми було включено блок доступу до фізичної адреси.

Фізична адресація в Java

Відомо, що під час розробки мови Java головний акцент робився на «безпечність» коду (так званий «*safe code*») [8]. Це означало відмову від вказівників, роботи з пам'яттю і тому подібних низькорівневих засобів. Зовсім відмовитися не вдалося, оскільки треба було лишити таку можливість для власних класів.

Клас *sun.misc.Unsafe* входить до складу *Sun Java Runtime* і розміщується в пакеті *sun.**. Тут присутні функції для роботи з пам'яттю (*allocateMemory*, *freeMemory*, тощо), читання і запису за заданою адресою (*putLong*, *getLong*, тощо) та деякі більш спеціалізовані (*throwException*, *monitorEnter*, тощо) методи.

Створити об'єкт класу *Unsafe* не вийде, оскільки єдиний конструктор – приватний, а в *getUnsafe()* відбувається перевірка завантажувача вище вказаного класу і об'єкт повертається лише якщо клас завантажено з використанням *Bootloader*. Інакше отримаємо помилку *SecurityException*. Щоб цього уникнути, використаємо механізм рефлексії. Наведемо приклад, в якому об'єкт класу *Unsafe* викликає два методи –

objectFieldOffset() та *staticFieldOffset()*. Як результат отримаємо адресу розміщення об'єкта класу.

Рис. 8 Узагальнена схема алгоритму

Приклад реалізації алгоритму

Для перевірки роботи алгоритму візьмемо зображення розміром 165×78 пікселів (рис. 9).

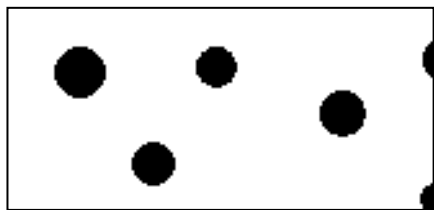

Рис. 9 Зображення для аналізу

Відповідно до вище згаданого алгоритму розпізнавання фрагмент буде скануватися двома типами вікон – одиничним та широкоформатним. В результаті чого буде отримано перелік координат широкоформатних вікон відносно зображення та відповідні фізичні адреси цих вікон.

Розміри зображення не дозволяють повністю просканувати зображення за допомогою широкоформатного вікна. Тому необхідно використовувати широкоформатні вікна для крайового аналізу. Розміри цих вікон визначаються автоматично в програмі.

В результаті роботи алгоритму отримуємо такі дані (Табл. 1, Табл. 2 та Табл. 3):

Як видно з таблиць, аналіз був проведений трьома широкоформатними вікнами: розміром 20×20 пікселів, 5×20 пікселів та 20×18 пікселів. В стовпчиках *X* та *Y* вказані координати відносно зображення, а в стовпчику *Address* - адреса комірки пам'яті пристрою.

Таблиця 1. Результат роботи алгоритму *Region* [20×20]

<i>Region</i> [20×20]		
<i>X</i>	<i>Y</i>	<i>Address</i>
1	2	3
20	0	40
60	0	80
80	0	100
0	20	3300
20	20	3320
1	2	3
60	20	3360
80	20	3380
120	20	3420
40	40	6620
1	2	3
60	40	6640
120	40	6700

Таблиця 2. Результат роботи алгоритму *Region* [5×20]

<i>Region</i> [5×20]		
<i>X</i>	<i>Y</i>	<i>Address</i>
1	2	3
160	0	180

Таблиця 3. Результат роботи алгоритму *Region* [20×18]

<i>Region</i> [20×18]		
<i>X</i>	<i>Y</i>	<i>Address</i>
1	2	3
40	60	9900
60	60	9920

Висновки

Запропоновано алгоритм для розпізнавання фрагментів зоряного неба, який виявляє наявні зірки та отримує їх значення яскравості.

Оскільки, навігаційний каталог (зоряний каталог) зоряного датчика містить лише опис зірок із певного діапазону зоряних величин, доцільно виконувати граничне порівняння знайдених зірок за допомогою граничних структур. Ці структури можуть налаштовуватися на виконання будь-якої операції порівняння на базі логічних елементів та заданого порогового значення.

Розпізнавання та формування зірок придатних для аналізу відбувається за допомогою повзучих вікон різного формату: одиничним вікном (розміром 2×2 пікселів), широкоформатним (розміром 20×20 пікселів) та крайовими вікнами (розміром $X \times 20$ та $20 \times Y$ пікселів для фрагмента розміром $m \times n$ пікселів) для випадків, коли розмір зображення не кратний 20.

Для моделювання роботи алгоритму було створено програму, код якої написано мовою *Java 2 SE 5.0* з використанням *IDE Eclipse 3.2*. В коді міститься реалізація доступу до фізичної адреси, за допомогою класу *sun.misc.Unsafe*.

Звіт про аналіз зображення формується у табличному вигляді. Особливістю програми є її інтегрованість з *MS Excel*.

Алгоритм розпізнавання фрагментів зоряного неба підлягає реалізації на ПЛІС, що дозволяє перепрограмувати логіку роботи алгоритму та використовувати у складі процесора бортового комп'ютера космічних апаратів.

Список літератури

1. В.Е. Набивач, В.Н. Опанасенко, О.В. Семенив, В.А. Яценко Алгоритм определения ориентации космического аппарата с помощью звездного датчика // Космична наука і техніка, 2011, Т.17, №1, С. 84-89.

2. С.А. Дятлов, Р.В. Бессонов Обзор звездных датчиков ориентации космических аппаратов // Современные проблемы определения ориентации и навигации космических аппаратов. – Таруса, 2008. – С. 11–31.

3. Available at:
<http://www.atlasoftheuniverse.com/stars.html>

4. Available at:
https://wakata.nascom.nasa.gov/dist/generalProducts/attitude/ATT_SKYMAP.html

5. Яне, Бернд. Цифровая обработка изображений ; [пер. с англ. А. М. Измайловой]. – М.: Техносфера, 2007. – 584 с.

6. Available at:
<http://www.astronet.ru/db/msg/1174337>

7. Зоряна величина абсолютна // Астрономічний енциклопедичний словник / За загальною редакцією І. А. Климишина та А. О. Корсунь. — Львів : ЛНУ—ГАО НАНУ, 2003. — С. 185.

8. Хорстманн К.С., Корнелл Г. Java2. Библиотека профессионала, том 1. Основы, 8-е издание.: Пер. с англ. – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2008. – 816 с.

9. Fossum E. R., Bartman R.K., Eisenman A.R. Application of the active pixel

sensor concept to guidance and navigation // Proc. SPIE. – 1993. – P. 256 – 265.

10. Kolomenckin M., Pollak S., Shimshoni I., Lindenbaum M. Geometric voting algorithm for star trackers // IEEE Trans. Aerospace and Electron. Syst. – 2008. – P.441 – 456.

11. Lee H. Bang H. Star pattern identification technique by modified grid algorithm // IEEE Trans. Aerospace and Electron. Syst. – 2007. – P. 202 – 213.

12. Lin T. Zhou J. L. All-sky automated quaternary star pattern recognition // J.Astronaut. – 2000. – P.82 – 85.

13. Mortari D. Search-less algorithm for star pattern recognition // J. Astronaut. Sci. – 1997 – P. 179 – 194.

14. Mortari D., Samaan M.A., Bruccoleri C. The pyramid star identification technique // Navigation. – 2004. – P. 171 – 183.

15. Myers J. R., Sande C.B., Miller A.C., et al. SKY2000 Catalog, Version 4 (Myers+2002) // SAO/NASA ADS Astronomy. <http://vizier.cfa.harvard.edu/viz-bin/VizieR?-source=V/109>.

Rousseau G. L. A., Bostel J., Mazari B. Star recognition algorithm for APS star tracker: Oriented triangles // IEEE Aerospace and Electron. Syst. Mag. – 2005. – P. 27 – 31.